

Puig Salellas i Raimon Noguera

Lluís Jou i Mirabent
Secretari de la Fundació Noguera

El fet que el president de la Fundació Noguera, Juan José López Burniol, no pugui assistir a aquest acte com estava anunciat, em permet que sigui jo qui, com a secretari, els parli de Puig Salellas vist des de la fundació. Em fa il·lusió fer-ho perquè Puig Salellas em va fer confiança personal molt aviat, de manera que vam tenir ocasió de treballar junts amb projectes i en àmbits diversos durant més de vint anys, començant per l'àmbit de llengua i dret del Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana, que ell presidia i del qual jo era el secretari, passant pel Col·legi de Notaris, el Departament de Justícia i les comissions redactores de l'avantprojecte del Codi de successions i altres lleis civils, en la Comissió de Juristes en Defensa del Dret civil de Catalunya la tardor del 1991, la Comissió Jurídica Assessora, el Consell Social de la Llengua Catalana, sobretot els anys que vaig tenir la responsabilitat de la Direcció General (avui Secretaria General) de Política Lingüística, i a la Fundació Noguera. Sempre vam constatar una complicitat d'idees i una complementarietat de formes que ens permetia treballar ben avinguts i que a mi m'enriquí molt.

Així, doncs, amb cor d'amic, ulls de deixeble i cap de notari, els parlaré del que crec que Puig Salellas hauria volgut que els parlés en un acte com aquest: d'un fideïcomís molt especial. El fideïcomís és la institució romana que té per base la fidúcia, això és, la confiança entesa com a confiança entre generacions per passar de l'una a l'altra un patrimoni construït amb treball i amb il·lusió.

Per què els parlaré dels fideïcomissos? Doncs perquè Puig Salellas va rebre de Raimon Noguera un doble llegat espiritual i material i va saber-lo conservar, transformar, millorar i transmetre'ns. Així, si Puig Salellas va rebre una determinada visió del notariat, arrelat al país, compromès amb la societat, hàbil en l'aplicació de la llei a les necessitats de cada cas i cada moment, ens la va saber transmetre reelaborada amb saviesa i mitificada amb eficàcia. I si la fundació que duu el seu nom va rebre tot el patrimoni material d'en Noguera, en Puig el va conservar i i el va fer créixer, i en va aconseguir un rendiment social indiscutible.

Puig Salellas coneixia Raimon Noguera perquè aquest havia estat degà del Col·legi de Notaris el trienni 1966-1968 i, abans, n'havia estat secretari i arxiver. Fins fa poc —ara és molt diferent—, els notaris professaven un respec-

te absolut vers els membres de la Junta Directiva del Col·legi i una mena de submissió filial vers el degà. Puig devia de professar-les per Noguera quan era notari de Ponts i de Tarragona, i aquest el va correspondre amb escriure quan va arribar a Barcelona, el 1970. Sempre he sospitat que fou Noguera qui impulsà Puig Salellas a l'activitat pública: a integrar-se a la Junta i després ocupar el deganat del Col·legi de Notaris, precisament durant la transició, i a formar part de tantes institucions civils com les que avui estem representades aquí, l'Acadèmia de jurisprudència i legislació de Catalunya, l'Institut d'Estudis Catalans i d'altres en algunes de les quals coincidí o el precedí. Un parell d'exemples són ben significatius: quan Puig va llegir el discurs d'ingrés a l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya sobre «Les relacions econòmiques entre esposos en la societat catalana d'avui», fou Noguera qui llegí la contestació al discurs, en què qualificà Puig com «un dels notaris més distingits de Barcelona, un home d'extensa cultura i ardent curiositat, que l'ha impulsat a compartir el seu temps entre els treballs merament professionals i els estudis de caràcter jurídic i sociològic... Dotat d'un viu dinamisme, de gran capacitat de treball i de la rara virtut de predicar amb l'exemple, obté les col·laboracions que no li poden ser negades... Quan té una idea, aviat la converteix en un propòsit i poc després en realitat». I quan la Generalitat de Catalunya concedí a Noguera la seva més alta distinció, això és, la medalla d'or, va ser Puig Salellas qui, amb ironia i estimació gens dissimulada, va llegir el discurs d'elogi de l'homenatjat. Ho feu en un Saló Torres García ple de gom a gom que va resultar del tot insuficient per a acollir a tots els amics i admiradors de Noguera, i es van superar, com va reconèixer el president Pujol, les previsions dels organitzadors de l'acte. Aquest fet és significatiu de la manera de ser de Noguera, tan semblant a la de Puig Salellas: discret de formes, poc amic de les grans masses i enormement eficaç en la conversa i el discurs de la proximitat del directe i del tu a tu.

I és que entre Puig i Noguera, que compartien, entre moltes altres coses, una visió entre sorneguera i irònica de la vida, hi va haver una relació d'amistat i de familiaritat intensa i profunda que estic tan i tan segur que a Puig, avui, li agradaria que, recordant-lo a ell, recordéssim també la figura de Raimon Noguera.

Raimon Noguera de Guzmán, nascut el 1897, va ingressar al notariat el 1922 i fou notari de Barcelona des del 1935 fins a la seva jubilació, el 1972. És conegut per tothom que el juliol del 1936 un grup d'anarquistes es va presentar al Col·legi amb la intenció de cremar l'arxiu, segons ells el testimoni escrit de la propietat privada. Noguera s'hi enfrontà no pas amb armes, sinó amb arengues i discursos i els sabé convèncer que els arxius de protocols més que reflectir la propietat privada reflecteixen l'esforç, els neguits i la vida i la mort de trenta generacions de catalans.

Com a arxiver de protocols del Col·legi, Raimon Noguera va impulsar una catalogació dels fons molt moderna pel seu temps, va influir en la regulació dels arxius notariais de tot l'Estat i va estudiar la història del notariat amb obres com

ara *Els notaris de Barcelona durant el segle XVIII*. Com a notari, el seu sentit pragmàtic li va permetre solucionar, per exemple, la problemàtica de la successió de Francesc Cambó, amb interessos a tres continents, o de la propietat de la muntanya de Montserrat, que es discutien l'abadia i el bisbat, fent ús de l'emfiteusi, una institució que coneixia molt bé, i, no en va, va tenir una intervenció decisiva en la redacció de la Llei de censos del 1945, precedent clar de la del 1990. Amic d'artistes i d'escriptors, com ara Segarra, Picasso, Miró, Casals i Pla, i, alhora, col·lega de Josep M. de Porcioles, alcalde de Barcelona durant setze anys, tingué un paper determinant en la creació i consolidació del Museu Picasso i en la configuració de les fundacions Miró i Pau Casals. També va ser, amb el seu bon i gran amic Josep M. Vilaseca, també gran i bon amic de Puig Salellas, l'impulsor de la Llei de fundacions del 1982. Una Llei pràctica, curta, senzilla, on va abocar l'experiència adquirida, entre d'altres, amb la configuració de les fundacions esmentades.

El 1976, en escriptura que va autoritzar Robert Follia, procedí a l'establiment de la Fundació Noguera, que té per objectiu la difusió del patrimoni documental de Catalunya generat per l'activitat notarial i la seva posada en valor com a font historiogràfica. Puig Salellas va ser secretari de la fundació entre el 1976 i el 1995, temps en què la van presidir primer el mateix Noguera i, després, en morir ell, Lluís Figa Faura. A la mort d'aquest darrer, en Puig n'assumí la presidència fins a la seva mort, el 2007. Però sempre, des del primer moment, i encara ho és ara que no el tenim entre nosaltres, n'ha estat l'ànima autèntica, de manera que puc afirmar sense cap mena de dubte que la Fundació Noguera és, en realitat, una obra personal de Puig Salellas en homenatge a Raimon Noguera. Fou Puig Salellas qui va animar Noguera a instituir-la i qui li va donar suport i se'n va fer càrrec.

Des que es va constituir la fundació, a la qual Noguera va instituir hereva universal quan va morir el 1993, ha editat més de dues-centes obres, la majoria de les quals elaborades amb el seu suport, començant per l'inventari de protocols de l'Arxiu de Sitges, a l'acte de presentació del qual, a la festa major de la vila del 1981, vaig conèixer Noguera i Puig Salellas. Les edicions de la fundació es distribueixen, principalment, en sis col·leccions que val la pena de ressenyar:

— Inventaris d'arxius notarians de Catalunya, amb més de trenta volums publicats, que inventarien de manera exhaustiva i completa tots els protocols notarians conservats a Catalunya. No cal dir que es tracta d'un material de base indispensable per a la localització de les fonts per a la investigació històrica i d'una eina indispensable per al control i la conservació d'aquests fons documentals tan rics.

— Textos i documents, amb textos diversos, en què es publiquen assaigs i fonts; entre d'altres, els Usatges, el Llibre del Consolat de Mar i els Costums de Tortosa, de manera que contribueix a la difusió del nostre dret històric.

— Estudis, en què es publiquen treballs d'història molt diversos que es fonamenten principalment en la documentació notarial, molts dels quals elabo-

rats amb l'ajut que representa per als autors la beca Notari Raimon Noguera que la fundació atorga cada anys a un treball d'història medieval i a un altre d'història moderna.

— *Acta Notariorum Cataloniae*, amb la transcripció i edició íntegra de protocols catalans significatius de llocs i d'èpoques diverses. Es tracta d'una col·lecció que, seguint els precedents italians, permet divulgar el contingut de protocols notariaus.

— Llibres de privilegis, on s'editen les ordinacions de municipis catalans com són, entre molts altres, Vilafranca, Girona, Terrassa, Figueres, Manresa i Cervera. Aquesta col·lecció esdevindrà, aviat, la referència indispensable per a l'estudi del dret local del nostre país, tan important en el sistema de fonts de l'Antic Règim.

— Diplomataris, que aplega la transcripció sistemàtica de documents com són els cartularis de la catedral de Barcelona del segle IX al segle XI; o els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Raimon Berenguer I, entre d'altres. Es tracta d'una obra en virtut de la qual la fundació du a terme una autèntica tasca de substitució de les institucions i posa a l'abast de tothom uns textos fonamentals per a l'estudi de la història institucional dels temps de la formació de Catalunya.

Puig Salellas s'abocà a la fundació amb el mateix entusiasme amb què assumí com una mena de deure moral construir tota una teoria sobre la doble oficialitat i la llengua pròpia o amb la dedicació que tingué en la seva tasca com a membre de la Comissió Jurídica Assessora, de la qual formà part durant un quart de segle. Tinc un record excel·lent de Puig Salellas al capdavant de la Fundació Noguera. Semblava fer-se el desmenjat, però s'interessava per tot i era un gestor magnífic, capaç de fer rendir el patrimoni fundacional d'una manera admirable i de destinar els recursos a l'activitat adequada. Ell, amb regularitat, sempre expeditiu, i el director de publicacions, Josep M. Sans Travé, sempre exultant i vital, es reunien per a ordenar el dia a dia de l'activitat i la tiraven endavant sense que els pesés la feina, perquè la feien amb alegria, i feien que els altres membres del patronat, gairebé sempre notaris, la compartíssim amb naturalitat.

I és que Puig Salellas, que com a notari creia en la força de la societat civil com a autèntica garant del progrés i de la salvaguarda de Catalunya, exercí sempre com a membre de la societat civil, des de tot arreu i també des de la fundació, com a ciutadà lliure, crític, responsable, eficaç...

Acabo amb unes paraules de López Burniol manllevades del pròleg del llibre *Doble oficialitat i llengua pròpia. Dues llengües i un territori*, que recull alguns articles de Puig Salellas sobre aquesta matèria. Diu López Burniol: «Puig Salellas és un dels catalans més il·lustres, i sobretot més eficients, de la seva generació. Va escriure més que va parlar, i va fer més que va escriure.»

Un cas ben singular, el de Puig Salellas, que avui ens suscita admiració, enyorança i agraïment.